

ŞCOALA ŞI FAMILIA

FŌIĂ PENTRU PĂRINŢI ŞI ÎNVĚŢĂTORI.

ESE DE DOUE ORİ PE LUNĂ.

Redactori: Ioan Popca şi Andrei Bârseanu.

Abonamentul: Pentru Anstro-
Ungaria pe an 3 fl.; pe 1/2 an 1 fl. 60 cr.;
pe 1/4 an 1 fl. — Pentru România pe an
10 lei; pe 1/2 an 5 lei.

Abonamentele se fac la admi-
nistratorul foit Ion Daria, în Braşov. —
Manuscrisurile se trimit unuia dintre re-
dactori tot în Braşov.

Cuprinsul: Istoricul învăţământului intuitiv. — Ce înseamnă a munci: — Din
«Cartea de retire» pentru gimnasii, şcole reale etc. — Sentinţe despre activitate
şi întrebarea timpului. — Bibliografie. — Diverse.

Istoricul învăţământului intuitiv.

(Bucureşti 12 (24) Iulie 1887. Ioan Russu).

I.

Astăzi, când nu este o singură revistă pedagogică, care să nu consacre colone întregi discuţiunii învăţământului intuitiv, când după cum dicea într'un articol al acestei reviste d-l Slavici, somităţile pedagogice ale timpului nostru sînt de acord, că învăţământul în tesă generală trebuie să fie mai mult ori mai puţin intuitiv, când nu se mai pŃte discuta acest principiu pedagogic, fără ca să fie socotit drept un ignorant acela, care se încumetă a l pune în discuţiune. — cred că nu va fi inutil, a ne ocupa fie chiar numai într'un mod fugitiv cu istoricul acestui învăţământ.

Să cercetăm dar acele epoce, când pentru prima Ńră învăţaţii recunosc folosul, ce ni l dă învăţământul intuitiv, când pentru prima Ńră se accentuează, că pentru a ajunge la un rezultat dorit în învăţământ, acesta trebuie să fie mai mult ori mai puţin intuitiv.

Precum tŃte învăţăturile şi teoriile filosofice ori pedagogice şi-au luat nascerea în trecut, în anticitate, aşa şi începutul învăţământului intuitiv trebuie căutat în vremurile vechi. Ca să nu fiă însă rŃu înţeles, socot folositor a face următoarele observări:

Când vorbim despre învățământul intuitiv din vremurile cele vechi, abunióra precând traia Socrate ori Aristotele, nu înțelegem sub acest învățământ, ceea ce înțelegem astăzi sub aceste vorbe. Astăzi învățământul intuitiv se face în clasele primare, va să zică cu cele mai slăbuțe odrasle de om, și într'un mod conscient, după un anume scop bine determinat, — până ce în trecut scim bine, nu putea fi vorbă de învățământ intuitiv în felul acesta, precum nu era vorbă nici de școlă în înțelesul cuvântului de astăzi. Căci scim, cum d. e. la Eleni până la Solon, nu a fost legiuitor, care să cuprindă în lege, că este dator fiecare părinte a-și trinuțe copilul la școlă, scim cum la Romani „ludimagistri“ erau niște scăpătați din alte funcții, ori mai târziu cum instrucțiunea primară se făcea la nobilii noștri strămoși de către elevii sciutori de carte și aduși ca sclavi la casă. În astfel de împrejurări, și chiar mult timp, după ce școlă în ambele state devine obiectul de preocupare a învățaților — de sine se'nțelege, că nu putea fi vorba de învățământ sistematic, și așa nici de învățământ intuitiv.

Dacă vorbim dar de învățământ intuitiv pre aceste vremuri, vom înțelege sub acesta mai mult acele teorii ale filosofilor de pe atunci, cari au servit mai târziu de basă — ori mai bine — din care s'a născut învățământul intuitiv de astăzi.

Vom face dar mai mult istoricul acelor părți din filosofia vechilor învățați, care se referă la observație, la modul cum putem face mai bine intuiția lucrurilor, cu alte cuvinte:

Cum ne câștigăm mai sigur și mai lesne idei clare și concise?

Primul pas spre acest învățământ s'a făcut pe vremea lui *Thales*, (pe la 630 d. Ch.) prin aceea, că învățații acestor timpuri încep a cerceta, încep a face observări asupra lucrurilor și după aceea a le esplica, a trage con-

cluzinnea, adevărul. Priviați dar, întru cât erați de privit — lucrurile, și câștigându-și astfel noțiuni, idei, stabilesc adevărul. Care va să zică procedați, precum procedem noi astăzi în școlă față de copil: le arătăm lucrurile, lăsăm să facă observări asupra lor și apoi definim. Un fel de intuiție dar.

Ce-i drept, la mare rezultat nu ați ajuns, căci definițiunea lucrurilor, adevărilor stabilite de deșșul erau mai mult confuze; este însă mai presus de ori și ce îndoială, că începutul spre intuiție într'un mod conscient ei l-ați inaugurat prin faptul, că ori ce cauză sau însușire a lucrurilor o căutați să-o esplice din însăși firea lucrurilor, ér' nu a țice, că fenomenele, ce se observ în natură, însușirea cutărul lucru, asemănările și deosibirile lui — sânt rezultatul unei tainice puteri, cum se țicea până aci.

Discipolul cel mai însemnat al școlii întemeiate de Thales a fost *Anaximene*, care a trăit pe la 548 n. d. Ch., învățat, care din punctul de vedere al cercetării noastre este însemnat, că el nimic nu afirmă, fără a lua de basa afirmării sale cercetarea, intuiția.

Diogene, (n. în Apollonia cam pe la 466 d. Ch.) se ridică dintre cei de până acuma prin aceea, că el nu face numai niște observări mai de multe ori unilaterale, ca ceilalți, ci face comparații, descopere lucruri anlogice și diferențe între lucruri.

În școlă așa numită a *matematicilor*, în fruntea căreia stătea *Anaximand* și *Pitagora* (n. 608) învățăturile concrete, a căror basă era intuiția, — nu sânt luate în considerație de loc. Întrégă această școlă se ocupă cu lucruri de tot abstracte, cultivă esclusiv matematicile, care după a lor părere sânt basă tuturor celorlalte învățături.

Discipolul lui *Xenofane*, care a fondat școlă din *Elea*, nu face nici ei nici o cercetare în interesul învățăturilor concrete, ci se bălăbănes: cu întrebări asupra lucrurilor abstracte. În loc de a cerceta și a stabili adevărul asupra lucrurilor ce-i în-

cunjoră, să mulțumesc eu a declara, că *principiul* tuturor lucrurilor este D ȳeirea. ȳr' ac ȳsta li s'a p ȳrut at ȳt de neintȳles ȳ, ȳn c ȳt nu s'a ȳ incercat s ȳ esplice nici lucrurile create de d ȳnsa.

Vedem dar, c ȳ dinre trei școli, fiecare ȳn frunte c ȳte cu un ȳnv ȳtat eminent, af ȳr ȳ de ȳnceputul lui Thales și juvenila continuare a lui Anaximene, discipoli celor lalte dou ȳ nici unul nu ȳn lucr ȳt pentru desv ȳltarea ȳnv ȳt ȳturilor practice ori concrete, care ȳn de bas ȳ intuiȳia.

Vine ȳns ȳ Heraclit (n. ȳz 503 d. Ch.), care apoi s ȳ p ȳte lua ȳn privinȳa ȳnv ȳt ȳturilor sale drept continuator al lui Thales. Prin recun ȳscerea c ȳ *f ȳr ȳ de intuiȳie nu putem av ȳ cunoscinȳe, c ȳ ideile n ȳstre s ȳnt cu at ȳt mai clare, cu c ȳt a fost mai bine f ȳcut ȳ intuiȳia lucrurilor*. Heraclit a dat o nou ȳ, o mai vie col ȳre ȳntregel acestui cestiual. El demonștr ȳ, c ȳ f ȳr ȳ intuiȳie nu s ȳ p ȳte stabili nici un adev ȳr, ȳice, c ȳ organele n ȳstre de intuiȳie trebuesc cultivate, perfecȳionate, c ȳci numai aș ȳ vom put ȳ stabili adev ȳrul. Organele necultivate ne duc ȳn r ȳt ȳcire, nu ne ȳnf ȳșeș ȳz ȳ lucrurile aș ȳ, dup ȳ cum s ȳnt, de aceea cine voesce puterea de a cerceta asupra lucrurilor și a stabili principiul, acela mai nainte de t ȳte s ȳ-ș ȳ oȳel ȳsc ȳ organele de intuiȳiune, de observaȳiune.

Empedocle, care s'a n ȳsc. la 440 d. Ch. și a s ȳrit ȳn craterul Etnel, — s ȳ dep ȳrt ȳz ȳ de ȳnv ȳt ȳturile lui Heraclit prin faptul, c ȳ d ȳ o mai puȳin ȳ important ȳ intuiȳiunei ȳic ȳnd: *noi numai ȳntr'at ȳta putem cun ȳsc ȳ lumea, ȳntru c ȳt elementele ei s ȳnt ȳn noi*, care va s ȳ ȳic ȳ nu admite c ȳ noȳiuni, idei s ȳ pot c ȳștiga prin intuiȳiune, ci c ȳ numai ce-l n ȳscut ȳn noi, numai aceea ne și r ȳm ȳne.

Atomistii, a c ȳror c ȳpetenie ȳ era *Leukippus* și *Democrit* (460), — ȳic c ȳ pentru ca omul s ȳ-ș ȳ p ȳt ȳ c ȳștiga noȳiuni ori idei despre lucrurile din lume, trebuie s ȳ fac ȳ *observaȳie*. Ac ȳst ȳ observaȳie ȳns ȳ nu ne p ȳte ca singur ȳ da idei clare, fiind-c ȳ organele de observaȳie a le omului nu

sunt perfecte; a clasifica ideile este dar chemată rațiunea; acesta după a lor părere trebuie pusă mai presus de observație, căci omul mai înainte de toate raționează, ér' nu din observație își face raționamentul.

Anaxagora deși dice, că ori-ce intuiție ne înșală, totuși recunoște, că cunoștințele noastre le câștigăm cu ajutorul organelor noastre de intuiție, dar adaugă, — intuiția ne înfățișează lucrurile, cum ni se ivesc în cale, mintea, rațiunea este menită a le regula, a judeca asupra întipăririlor, ce le am primit făcând cercetare asupra lucrurilor.

Sofistul *Protagora* dice, că idea nu este alt-ceva de cât intuiție, și întru cât putem face intuițiunea lucrurilor — acestea sunt, ér' dacă nu le putem face intuiția, nici nu poate fi vorba că ele există pentru noi.

Cu pășirea lui *Socrate* pe scena lumii, începe o nouă epocă în filosofie și tot deodată și în învățământul intuitiv, de óre-ce cel mai mare merit al lui este, că a smuls filosofia din mâna teoricienilor, și a început să se ocupe și de partea practică a lucrurilor, a dezvoltat la un grad mai înalt modul de observație, creșdend tare, că toate noțiunile, ideile se câștigă prin intuiție, și nisuind a face intuiție și atunci, când era vorba de lucruri curat morale.

Cele mai clare cunoștințe a le noastre sunt acele, ce le câștigăm prin intuiție, dicea, și pornind din această maximă, se feresce de a face definițiunea lucrurilor mai înainte de a le fi făcut intuiția, mai înainte de a se fi convins prin observațiile sale despre firea lucrurilor.

Pentru a descoperi adevărul, dicea *Socrate*, — două lucruri ne trebuiesc: a curăți mintea de noțiuni ori teorii greșite și al doilea a pune în locul lor idei clare, teorii juste. Lucrul acesta'l putem face pipăind lucrurile, luându-le în mână pentru a le despică în părțile lor, din care sunt compuse, căutând însușirca fiecărei părți și a părții către întreg, cu un cuvânt făcend intuiția lucrurilor.

El dicea, că limba omului este prea bogată în expre-

siuni, în vorbe, dar că este puțină legătură logică, rațiune în vorbele acele multe. Pentru-ce? Pentru-că omeniul nu se căsnesc a pătrunde în firea lucrurilor, a scóte el singuri prin cercetare, intuiție — adevărurile, ci se mărginesc a se folosi cu *vorbe* în loc de *înțeleș*, cu *forma* în loc de *fond*.

Deprindându-ne însă de timpuriu cu intuiția, cu observarea calmă și măsurată, cu descoperirea adevărului prin cercetarea, ce o facem noi înșine, defectele de sus vor dispăre. Recunósce că acéstă intuiție nu se póte face într'un mod perfect; de órece simțurile nóstre nu sânt perfecte, nu vor fi dar' nici adevărurile culesse printr'ênsele — cu totul perfecte, omul să se siléscă însă spre perfecție!

El însuși vėdénd imperfecția organelor de observare își perde tótă încrederea și speranța, că omul póte descoperi adevărurile asupra lucrurilor din lume, și din acéstă cauză, nevoind a perde timpul zadarnic, nici nu'și îndreptéză cugetarea sa spre lucrurile din lume, ci ia drept obiect de cercetare sufletul omenesc dicénd: că *omul mai 'na-into de tóte să se cunósca el însuși pe sine*.

Cine ar tágădui însă, că tocmai prin acéstă el a dat un impuls puternic învățăméntului intuitiv.

Până aci învățații aú dat prea puțină atențiune studiului sufletului omenesc. Își petreceaú viața lor întrégă cu deslegarea problemelor, ce se refer la lucrurile din lume. Nu s'aú întrebat, care este importanța, însușirea și facultățile sufletului omenesc, și cum și pentru ce trebuie sufletul cultivat?..

Socrate o face asta pentru prima óră, și numai după ce făcénd astfel, ajunge la conclusiunile de mai sus, referitoare la intuiție. Ér' drept urmare a acestor conclusiuni ori mai bine: principiul, învățăméntul intuitiv capėtă o formă mai sciințifică, o basă mai solidă.

Platone, discipolul lui *Socrate*, desvoltă mai departe teoriile dascálului său. Recunósce și el importanța intuiției și tocmai de aceea, când e vorba de idei ori teorii,

pe acestea unde numai se putea, le scotea ori stabilia după o lungă observare.

În logica lui *Aristotel* întâlnim pasage, din care putem deduce, că intuiția și înaintea lui a fost un lucru de competenție. Dice, ca și *Socrate*, că noțiunile se pot câștiga prin intuiție. O sumă ore-cire de noțiuni dau naștere ideii. Ca să fim dar' bogăți în idei, trebuie să avem noțiuni multe, ér' noțiunile nu sînt născute în noi, ci le putem câștiga numai după ce am făcut intuiția lucrurilor.

Omul cugetă. Cugetarea noastră are deosebite categorii . . . Cugetăm asupra cantității, calității, relațiunii, timpului, locului etc. Cugetând astfel asupra acestor lucruri, aducem judecata, formăm teoria ori principul, cu un cuvînt ne îmbogățim sufletul . . . Nici despre cantitate însă, nici despre calitate ori relațiune nu am avé însă nici o noțiune, dacă nu ar exista intuiția . . .

Dice dar', că fără de intuiție nici o cugetare nu e posibilă, și în privința sistemului său de observație, modulul său de a raționa și a lua drept basă a raționamentelor sale observația — a mers atît de departe, în cât pînă în secolul al 17-lea aprópe nici o îndreptare nu s'a făcut în sistemul lui, ci a rămas cu cel mai bun, adoptat aprópe de toți învățații.

Teofrat, discipolul lui *Aristotel*, prin faptul că se ocupă mai ales cu cultivarea științelor naturale, cu dezvoltarea botanicei mai ales, unde nu poți înainta fără a te folosi de intuiție, a adus învățămîntul intuitiv la un grad de dezvoltare, la care nu ajunsese pînă acum. A stabilit principiile, de care trebuie să fim conduși, făcînd intuițiunea, și el singur mulți ani de arîndul și înaintea a numeroși elevi a pus în practică teoriile despre învățămîntul intuitiv. —

Despre *Epicur*, întemeietorul școlei epicuriene, (nas. 342 d. Ch.) din vorbele, unde dice, că *intuiția este singurul izvor al cunoștinței noastre*, putem spune că întru cât-va

a recunoscut și el intuiția ca element pentru instruirea minții.

Zeno, întemeietorul stoicismului, în privința modului, cum omul își poate aduna cunoștințe — aprobă întru toate părerile lui *Aristotel*.

Scepticii se întreabă: Oare însușirile, ce le observăm cu ajutorul organelor noastre de intuiție, depind ele de la simțurile noastre, ori sînt în adevăr oglinda lucrurilor ce am privit? . . . Efectele ce se produc în fie-care om într'un mod deosebit de altul, pre lângă toate că vin din intuiția aceluiaș lucru, — ne arată că 'nadevăr însușirile, lucrurile nu le vedem după cum sînt în realitate, ci după cum ni le arată organele noastre . . . Avem noțiuni, acele nu corespund însă adevărului, de oare-ce despre adevăr absolut nu poate fi vorba, când nu este unitate între organe, când fiecare într'alt fel ne arată acelaș lucru.

Din această cauză este dar înțelepșesce făcut, dacă ne lăsăm de totă cercetarea, căci nici așa nu vom pute pătrunde în firea lucrurilor, nici a le esplica pre acestea, nici a constata adevărul ori a tăgădui neadevărul . . .

Ast soiū de învățați de sine se 'ntelege nici nu puteau să recunoscă puterea intuițiunei nici a se folosi de ea.

Enesideme de și ținea de șola scepticilor, se deosibesce de către ceilalți prin sistemul logicei sale, prin părerile lui asupra modului de a aduna cunoștințe. Din acest sistem basat pe dece tropuse, ne putem convinge, că el nu numai a trebuit să recunoscă utilitatea intuițiunei, dar' a cunoscut până și cele mai mici detaluri ale modului cum trebuie să se facă intuițiunea.

Căci de unde ar fi putut vorbi altfel despre *relațiunile între lucruri ori însușiri, despre felurimea organelor, cauza diferitelor moduri de a pricepe ceva, despre împrejurarea în care ni se presintă lucrurile și alte, care se cuprind în cele 10 tropuse a le lui.*

Plotinus dice, că lucrurile din lume ni le aduce la

cunoștință observațiunea, — deci a trebuit să se folosească și el și învățaceii săi de această învățătură.

De aci încolo, (200 d. Chr.) cu lățirea repede a creștinismului, din sînul căruia ies învățații cei mai remarcabili, filosofia se schimbă cu totul. Din știință cercetătoare și care se ocupa cu întrebările, cum omul își poate câștiga idei, cum sînt aceste, care este adevărul și cum și prin ce îl putem recunoște mai lesne și mai sigur, filosofia devine un fel de mască numai, sub care se aplanau diferite cestiuni religioase, în loc de știință, care avea de obiect dezvoltarea rațiunii, devine o știință dogmatică, care nu mai întreabă după cauze, nici că se poate ori nu lucrul cutare și care este sensul lui, ci poruncește să crezi, *dice crede și nu cerceta?*...

Așa și fac secole de-arîndul, pînă ce se potolesce discuțiunea asupra dogmelor religioase. Despre partea cea mai importantă, cultivarea minții, rar se discută. Preocupați în primul loc de fericirea omului, își îndreptăză totă atențiunea spre a cultiva inima, care singură ne poate feriți, după cum diceau.

De aci încolo și pînă în epoca modernă, începută cu Bacon și ceilalți, abia ici colo găsim câte un învățat, care se mai întrebe și despre noțiuni și idei, despre modul cum ni le putem câștiga și care este folosul lor...

Dintre acești puțini învățați amintim pe *Tertulian* (220 d. Chr.), care nu numai recunoște importanța și folosul intuițiunii, dar' combate pe aceia cari susțin, că organele sînt imperfecte și așa nici ideile noastre nu pot fi clare.

Din contră: organele ne pun în curent cu relațiunile lucrurilor, ajută să ne câștigăm noțiunii, idei, ele trebuie dar' să fie perfecte.

Scoțiu Eriгена, întemeietorul școlasticismului, deși mare într'unele, se perde în religione atît de mult, încât dice că omul dela naștere are într'ensul totul: idei, judecată, memorie etc. și că dacă nu le vedem pe astea în toți și în totdeauna, cauza e că le-am pierdut prin păcat.

Am adus acest esemplu pentru a arăta, cum învățații, după lățirea creștinismului, au căzut într'o extremitate de merg până a susține că lucrurile generale, *universalia* cum le numem, sînt în om mai înainte de a fi altele mai simple, că idea este realitatea și lucrurile aparente...

Mă și opresc aci. Ar fi zadarnic, să cauți cine și când după lățirea creștinismului și mai ales a școlasticismului — s'a ocupat cu învățămîntul intuitiv, căci nici filosofia propriu zisă, ne cum mijlocele cu care ne servim într'ênsa, nu au fost cultivate de către învățați.

Ș'apoi din această scurtă și repede privire de ochi, ce am făcut asupra vechilor învățați, putem constata :

1. Învățămîntul intuitiv și-a luat nașterea în antichitate;
2. Deși acest învățămînt atunci a fost numai un început slab, Elenii, respective filosofia lor are marele merit de a îmbrățișa ca mijloc de cercetare, de a căștiga noțiunile și idei — intuițiunea;
3. Această intuiție în mîna celor ce i-au recunoscut importanța, este un puternic mijloc pentru a desvolta și îmbogăți mintea;
4. Alții s'opintesc cu alte lucruri, neînțelese înaintea lor; despre intuiție, care ar fi trebuit să-i preocupe în primul loc, habar n'au;
5. După lățirea creștinismului învățații întorc înțelesul cuvîntului filosofie și nesocotesc și pe acela al intuițiunii;

6. Nu putem înțelege sub *învățămîntul intuitiv* din trecut ceea ce înțelegem astăzi, când dîcem *învățămînt intuitiv*;

7. Vom recunoșce însă, că acesta a fost embrionul, din care s'a născut inv. intuitiv propagat de Bacon, Locke, apoi de Pestalozzi, și de aci încolo de toți pedagogii.

Dar, despre asta de altă dată.

Ce înseamnă a munci.

(Un exemplu practic din „Economia națională” după Maurice Block.)

La boerul Costache, care avea o moșie foarte mare, veni odată un vagabund și îi ceru ceva-și de pomană. — „Cum se poate?” începă boerul; „nu îți este rușine a cerși?” —

„Nu găsesc de lucru boerule!” zise cerșitorul.

— „Îți dau eu de lucru” începă boerul Costache.

„Uite lemnele cele ce le vești în ogradă, să le cari în curte într'un șopron. Capetei dela mine 40 de creițari.”

După câte-va césuri cerșitorul găta, ér' boerul pe când îl plătia, zise: „dacă mâne nu afli alt-ceva de lucru, poți veni la mine că îți voi da eu de lucru.” — Cerșitorul a doua zi veni ér' la boerul Costache. — Acesta puse pe cerșitor, să care înapoi lemnele din șopron, să le ducă éráși în grădină și pentru munca acésta îi plăti tot 40 de creițari. Acest lucru s'a repetat de mai multe-ori după oaltă, până în cele din urmă cerșitorul, deși 'și căpéta regulat plata, totuși dela un timp nu mai cercetă pe boerul.

— Boerul Costache zise atunci: „nu e lucru cinstit a lua bani fără a fi muncit, de aceea cerșitoria ar trebui oprită.”

Cerșitorul e adevărat că n'a mai venit, deoarece nu putea suferi să își încordeze puterile, fără ca prin munca sa să aducă vre-un folos órc-care.

Acéstă istorie din curtea boerului s'a răspândit în tot satul, și nimenea nu era în sat să nu ridă și să nu ia în batjocură pe boerul Costache, căci ómenii din sat aveau altă idee despre muncă. A munci, diceau sátenii, nu înseamnă a își oboși cine-va mâinile și picioarele, căci atunci și jocul este muncă, căci și când jucăm, simțim destulă obosélă. *A munci înseamnă a își pune cine va corpul și judecata într'o acțiune astfel, ca să se producă ceva folositor pentru ómenime.*

Cum produc ómenii?

Unii produc lucrând pământul, alții scoțând sau lucrând la fer, la lemn; unii torc, țes și fac obiecte industriale; alții lucréză prin aceea că mijlocesc transportul obiectelor de industrie (marfa), prin aceea că îngrijesc pachetarea, sortarea și conservarea acestor obiecte industriale. Cumi am puté avé noi caféua, piperul și alte multe lucruri — ce ne sânt de lipsă — dacă n'ar fi comercianții?

După acest discurs, pe care l'aun auđit și copiii, se întrebărá între ei: „Toți produc... dar ce producem noi?”

— „Ce produceți voi?” începă învățătorul, care a auđit a-

căstă întrebare. „Voi munciți pentru a vă câștiga cunoștințe, ca astfel să ajungeți omeni cu pricepere și cu învățatură prin aceea veți fi în stare a lucra mai cu calcul și a vă câștiga cele de lipsă și prin această veți fi folositori și pentru ceilalți omeni. Eu însumi nu lucrez? — Nu'mi bat capul spre a vă da vouă învățatură? — Tocmai așa lucrează și medicul, care ne vindecă de bôle, lucrează și judecătorul, etc. Dar' nu numai atât, căci lucrează și artistul (poetul, pictorul, sculptorul, musicantul și actorul) — care ne procură nouă lucruri de plăcere fără vre-un scop material, și noi cumpărăm astfel de lucruri, pentru că este ertat, ba chiar de lipsă ca omul să se recreeze din când în când, pentru ca astfel să se apuce cu mai mare râvnă de muncă.“

J.

(Din „Cartea de cetire“ pentru gimnasia, școle reale etc.

de Ioan Popoa)

I.

Marea ghețoasă

Împrejurul polului nordic sânt pustiri nemărginite. Apa mării e aici înghețată de frigul cel înfricoșat; dară Dumnezeuirea a sciut să înfrumsețeze și aceste regiuni cu podobe minunate. Apropiindu-te de această lume înghețată, cu peșteri, cu văi și cu prăpăstii de gheață, vei vedea din depărtare o strălucire uimitoare produsă de rațele luminei, ce se răsfrâng dela sloii de gheață. Stoluri de paseri albe fălăe în văzduh împrejurul corabiei. În scurt timp te vești încunjurat de toate părțile de sloi înfricoșati. Insule de gheață plotesc pe suprafața mării. Munți de gheață se ridică în văzduh la înălțimi de 100, 150 și 200 de urme. Cele mai mici dâlme de gheață sânt totuși mai înalte decât cele mai mari corăbii. Erna, care în aceste locuri ține opt și nouă luni, clădesce munți de gheață, ce nu-i pot topi slabele rațe ale soarelui de vară. Isbindu-se sloii cei mari plutitori unui de alții, se nasee un sgomot atât de asurđitor, că omenii, aprópe unui de alții, nu-și pot înțelege de fel cuvintele. Adeseori se întemplă că, după izbirea sloilor, se vede isbucnind foc între ei, ce se nasee prin frecarea violentă și prin aprinderea lemnelor cuprinse în gheața plutitoare. Piscurile munților de gheață se frâng adeseori, se prăvălesc și cad cu sgomot teribil în mare, care se pune într'o mișcare înfricoșată. Atunci corăbiile dimprejur se află în primejdia cea mai mare. Multe din ele au perit adeseori în astfel de primejdi.

Aici, unde ar crede cineva, că nu e decât linisee eternă, nu mai încetă durduiturile, pocniturile și trosniturile. Ici se ridică fără de veste munți de ghiață; colo se formeză văi, dincolo se lărgesc sinuri de mare vădând cu ochiul. Ici se văd frumoase colone de ghiață strălucind ca smaragdul; colo boltituri și poduri de ghiață de-asupra undelor mărei; dincolo stâlpi înfricoșaji de ghiață înalți ca turnurile unei catedrale. Regiuni întregi sunt împodobite cu toate colorile curcubeului.

Câmpiile de ghiață sunt locuite de căni și lei de mare, cari în gerul cel mai înfricoșant al ernoii, zac lungiți și dorm pe ghiață. Aici e patria și a ursului de ghiață; aici își caută această fără înspăimântătoare vânatul, mergând pe sloi delu un munte de ghiață până la celălalt. Pasări de ghiață sboră în cete pe de-asupra câmpiilor și munților de ghiață. Mai departe spre poli se crede, că e tot cu desăvârșire pustiu și lipsit de ori-ce viață.

II.

Italia de Mădă-și.

Călătorul. În trecerea sa prin Italia, gustă o viață nouă, necunoscută, și când ese de pe țermurile acelu pământ poetic, atunci îi pare, că s'a visat sbuând printr'o câmpie îmbogățită cu toate podôbele raului.

Alexandri.

Cerul Italiei de mădă-și e lumî întregi neîntrerupt limpede, liber de nori și așa de albastru, saii încă și mai albastru, ca la noi în zilele cele mai frumoase ale primăverei. Aerul este atât de curat că satele de prin prejur, depărtate de decî de kilometre, se par foarte aprôpe. Ziua se văd stelele, și nôptea copaci, tufișurile și alte lucruri întunecate foarte bine marcate. Chiar la lumina slabă a secerii înguste a lunei se formeză în dosul corpurilor o umbră puternică, și stelele, ce se ivesc în număr mult mai mare și strălucesc mult mai tare ca neasă la noi, dau destulă lumină pentru a pute ceti. Preste cer, preste pământ și preste mare e răspândită ziua întregă o lumină strălucitoare. Cerul Italiei de mădă-și, se pôte dice cu multă dreptate, sémână a fi cristal, éra al nostru sticlă ordinară.

Adese-ori, după apunerea discului de aur, tot universul înôti în o mare de lumină de colôrea trandafirului. Casele și grădinile, câmpiile, munții și marea ba chiar și fețele ómenilor par a fi atunci un jărătic, și când se întemplă pe un astfel de timp de plouă mărunt, se pare atunci că picură purpură.

Într'o astfel de climă și sub un astfel de cer, negreșit nu pôte

fi decât o bogată vegetațiune în tot felul de produse. Și în adevăr în multe țări ale lumii vechi și nouă am călătorit, dară nicăieri n'am aflat o țară atât de frumoasă, în care natura s'ar fi vărsat cu o astfel de îmbelșugare bogatele sale daruri ca pe pământul Italiei de miedă și cu deosebite în ținutul orașelor Aversa, Caserta, Nola și Neapol, între Vesuvia, Gaur și între înalții Apenini, sau în așa numita vale a „fericitei Campanie.“ Fiecare palmă de pământ aici e plină de binecuvântare cerescă! De vei planta un pomișor, în scurt timp îl vei vedea crescând și dezvoltându-se din el un pom înalt și puternic; și, de vei sădi la tulpina lui o viță, o vei vedea în scurt timp crescând și îngroșându-i-se trunchiul ca al unui pomișor și ciucurii de struguri atârând printre frunzele arborelui. — Pădurii de castani înfloriți, al căror parfum aromatic se amestecă cu mirosul viței și atâtor flori și tufișuri înflorite; pădurii de maslini pe la patele munților și delurilor, și printre ei grupe de mirși, de granați, de cipreși și de oleandri; grupe de smochini, de lămâi și chiar de palmi mestecați unii printre alții; ăra printre pomi strălucesc spicele aurii ale feluritilor grâne. Țeranul adună aici întreit pe același loc cu îmbelșugare: pome, struguri și grâu. Printre lauri și alte tufișuri împletite până 'n vîrf cu iederă, cu viță sălbatică și cu trandafiri, șerpuesc cărările la del și la vale, pe care poate umbla numai cătărul cel cu pas sigur și circumspectul asin. Cu cât călătorul pătrunde mai în lăuntrul pădurei, cu atât mai mare și mai încântător i se înfățișează tabloul firei: stejarii străvechi și înaltă crescutul lor de-asupra ultimilor, laurilor și cipreșilor, ce-l încunjură; aerul răsună de cântecul priveghitorilor ascunse prin desisul copacilor și tufișurilor, și de-asupra tuturor acestor podobe este tins un cer senin și strălucitor și un plăcut zefir adică răcorind pe călător și făcându-l să guste mai cu plăcere frumsețile răspândite împrejurul său.

Pe acest pământ binecuvântat nici erna nu este lipsită de viață. Ghiata și zăpada le sunt locuitorilor din câmpii lucruri necunoscute. Cât am petrecut în Neapol în mai multe erni, n'am vădit nici măcar un fulg de zăpadă cădând în acest oraș. Adevărat că din Noemvrie și până în Martie se vedea vîrfurile munților albite de ninsore, și Vesuviul e une-ori preste mai multe săptămâni învălit în o mantie de zăpadă, dară devală prin câmpii domnesce primăvara eternă, nu însă o primăvară cu pomi înfloriți, ci o primăvară cu erbă și cu frunză verde, cu legumi și cu mulți pomi în vecl înverdiți.

Erna de aici e ca Martie la noi; uneori zile cu sora ferbinte, alteori zile urite cu nor, sau zile ploioase și furtunoase. Astfel nici

nu are s \acute{e} ne prind \acute{a} mirare, c \acute{a} \acute{i} n Neap \acute{o} l \acute{s} i \acute{i} n alte locur \acute{i} ale Italiei de m \acute{e} d \acute{a} - \acute{d} i \acute{i} nfloresc viorelele \acute{s} i alte flor \acute{i} \acute{s} i \acute{e} rna. Copi \acute{i} de t \acute{e} ran \acute{i} string co \acute{s} ur \acute{i} pline cu buchete de flor \acute{i} \acute{s} i le v \acute{e} nd prin ora \acute{s} e.

Aic \acute{i} e tot mai altfel ca prin t \acute{e} rrile n \acute{o} stre: case, vile, sate, ruine, st \acute{a} nc \acute{i} , mun \acute{i} de puc \acute{o} s \acute{a} , piscur \acute{i} de vulcan \acute{i} \acute{s} i riur \acute{i} de lav \acute{a} impetrit \acute{a} . \acute{S} i de vom adauge \acute{a} nc \acute{a} tr \acute{a} s \acute{a} turile clasice ale fetelor, precum \acute{s} i figura \acute{s} i costumul pitoresc al locuitorilor, ve $\acute{s$ i \acute{i} ntelege farmecul poetic, de care s \acute{a} nt cuprinse vederile c \acute{a} letorului prin regiunile acestei t \acute{e} rr \acute{i} fericite.

Sentin \acute{t} e despre activitate \acute{s} i \acute{i} ntrebuin \acute{t} area timpului.

Lucrul e balsamul s \acute{a} ngelui; lucrul e izvorul virtu \acute{t} ii.

*

Herder.

Pentru omul, care a lucrat, somnul e dulce, de a m \acute{a} ncat mult s \acute{e} b pu \acute{t} in.

*

Solomon.

Num \acute{a} i at \acute{a} t ai tr \acute{a} it, c \acute{a} t ai lucrat.

*

G \acute{o} the.

Viitorul este al omului muncitor.

*

D \acute{r} vila.

Dou \acute{e} m \acute{a} n \acute{i} ai \acute{s} i num \acute{a} i o gur \acute{a} ! \acute{I} ns \acute{e} mn \acute{a} - \acute{t} i-o ac \acute{e} sta bine! Dou \acute{e} s \acute{u} nt pentru lucru, \acute{s} i una pentru m \acute{a} ncare.

*

R \acute{u} ckert.

Am \acute{e} narca este furul timpului.

*

Young.

Uritul a \acute{i} ntrat \acute{i} n lume prin tr \acute{a} nd \acute{a} vie.

*

La Bruy \acute{e} re.

Omul muncitor crede, c \acute{a} n \acute{a} f \acute{a} c \acute{u} t nimic, dac \acute{a} i-a mai r \acute{e} mas ceva de f \acute{a} c \acute{u} t.

*

Barrau.

A petrece timpul \acute{i} n fapte nebunesc \acute{i} , \acute{i} n be \acute{s} i \acute{t} \acute{s} i \acute{i} n joc, este cea mai mare nebunie.

*

Barrau.

Timpul e ca \acute{s} i banul; nu'l cheltui pe lucrur \acute{i} netrebnice.

*

 \acute{I} nt \acute{e} lepciunea vie \acute{t} ii.

F \acute{a} , ce po \acute{s} i, \acute{s} i las \acute{a} altora ceea ce nu po \acute{s} i face.

*

 \acute{I} nt \acute{e} lepciunea vie \acute{t} ii.

Caut \acute{a} a s \acute{a} v \acute{i} r \acute{s} i fiece lucru c \acute{a} t s \acute{e} p $\acute{o$ te de bine, \acute{s} i \acute{i} nainte de n \acute{l} s \acute{a} v \acute{i} r \acute{s} i, nu te apuca de altul.

*

 \acute{I} nt \acute{e} lepciunea vie \acute{t} ii.

Multe p $\acute{o$ te face omul, care are silin \acute{t} \acute{a} \acute{s} i st \acute{a} ruin \acute{t} \acute{a} .

*

 \acute{I} nt \acute{e} lepciunea vie \acute{t} ii.

Silința împreună cu stăruința împarte tuturor oamenilor, fărăosebire, darurile sale: omului sărac îi dă pâine, — și celui bogat mulțumire. *Înțelepciunea vieții.*

Nu da 4 bani, unde sînt de ajuns 2 sîci 3, și unde e de ajuns un singur cuvînt, nu întrebuița două. *Înțelepciunea vieții*

Nu iubi somnul, ca să nu sărăcești; ține-ți ochii deschiși, și vei avea pâine cu prisosință. *Înțelepciunea vieții*

Bogatul își câștigă mulți prietini; săracul însă e părăsit și de cei mai buni prietini ai săi. *Înțelepciunea vieții.*

Nimic nu este atât de stricăcios, ca a petrece timpul fără de lucru. *Dr. Marshall Hall*

Lenea este otrava trupului și a sufletului, doaca stricăciunii, mama fărădelegilor, unul dintre cele șapte păcate de moarte, perina diavolului. *Englezul Burton.*

De voești să-ți mergă bine, să-ți depărtezi uritul și tristețea sufletului și să fii sănătos sufletește și trupește, ferește-te a petrece timpul în trîndăvie. *Burton.*

Inima omenescă e ca o piatră de moară. De vei turna în ea grâu, îl va zdrobi și îl va prefăce în făină; de nu vei pune însă nimic în ea, se va rîde și se va sfărâma pe sine însăși.

Un mitropolit din Mainz.

Nici odată nu a fost vre-un om de ispravă, fără să fi avut răbdare și fără să-i fi plăcut să muncască. *Smiles.*

Numai muncitorii au putere; leneșii sînt slabi și fără de putere. *Smiles.*

Prin muncă domnesc regi. *Ludovic XIV.*

Muncese ca o vită și nu-mi rămîne nici un moment liber, *Cobden către un prieten al său.*

De treizeci de ani mă aflu la cârmă, și chiar și astăzi la bătrînețe mai am încă obiceiul a nu me cruța. Poziția mea îmi ordonă, să muncesc. Trupul și sufletul meu se încovoie sub această datorie. Ca să trăiesc, nu e neapărat de trebuință, e însă neapărat, să muncesc, Muncind, m'am aflat totdeauna foarte bine.

Frideric cel Mare în o epistolă a sa către Voltaire

Bibliografie.

Cărți școlare admise. Înaltul minister ung. de culte și instrucțiune publică, cu ordinațiunea sa Nr. 21,917, a admis în principiu cărțile de lectură compuse de d-l *Vasile Petri* și adevcă:

1. „*Noū Abedar Românesc*”, și 2. *Legendar saū carte de ce-tire pentru școl'ele poparale, partea I. pentru al 3-lea și al 4-lea an de școlă*” indigitând modificările de introdus în ele la proxima edițiune și cel mult în decursul următorilor doi ani de școlă (1887/8 și 1888/9), ér până atunci cărțile sūnt admise chiar și în compunerea lor de astădî. Seirea acésta va interesa pe toți acei învățători și bărbați de școlă, cari nū introdus deja saū vor a introduce în școlă aceste cărți de lectură, pe cari însuși înaltul minister de culte și instrucțiune publică le-a numit „*metodice*.”

Diverse.

Reuniunea sibiană.

Adunarea generală a reuniunii învățătoresci din districtul Sibiului s'a ținut în 24 și 25 Iuniu a. c. în cetatea Sibiū. După servițiul dumnezeec oficiat de presidentul reuniunii, d-l protopresbiter *Simeon Popescu*, acesta în ornat sacerdotal din ușile împărătesci la ora 8 a. m. a deschis adunarea prin următorul discurs:

Domnilor și fraților!

Precum corpul omenesc e alcătuit din mai multe organe, și fie-care organ își are menirea și însămnătatea sa: tot asemenea și corpul societăților, al popórelor și națiunilor. Și precum întrégă bunăstarea și fericirea corpului omenesc atirná în măsură mai mare dela dezvoltarea unor anumite organe, cari apoi să contribue ele la dezvoltarea întregului: tot astfel este și în corpul societății, al națiunii. Sūnt deci organe, a căror menire este să nobiliteze întreg corpul, pe tóte cele lalte împreună-organe, — de sine înțeleș, fiind mai vértos ele inșele nobilitate.

În corpul social, național, organul cu nobila și înalta misiune d'a nobilita societatea, d'a l ușura mersul spre fericire este învățătorul. Ér' el ca să'și pótă împlini chemarea cu mai mult succes, neîncetat trebuie să se nobiliteze însuși, dezvoltându-și facultățile intelectuale și morale.

Învățătorul din acest ținut, conscient de frumoșa sa misiune, de un timp în cóce el de sine și prin sine se străduiesce a'și înmulți forțele, cu cari să'și pótă împlini chemarea.

Osteniciósă și puțin răsplătită de societate este acésta străduință, dar' multă mulțumire sufletescă trebuie să producă ea în

fie-care învățător, care poate să-și dică cu deplină conștiință liniștită, că *să jertfescă pentru luminarea și fericirea nemulțumitului său.*

Incheierea unei serii anumite de ostenele, examenele anuale, ne-am propus să o facem ca corporațiune, în adunarea generală, în care instruindu-ne cu toții, unii dela alții să ne inspirăm de devotament, unii dela alții să primim curaj nou, puteri nouă, dragoste nouă spre săvârșirea lucrurilor, la care suntem chemați.

Fie ca această nouă basă de dezvoltare a vieții noastre culturale învățătorescă să aducă rodirile, pe cari toți le așteptăm dela noi, ca dela propagatori lumii în întunecul nesciinței.

Implorând binecuvântarea D-jească asupra lucrării noastre, prin această declar adunarea generală, convocată pe astăzi, de deschisă.

După deschidere membrii s-au intrunit în sala menită pentru ședințe, unde constituindu-se își aleg de notari pe învățătorii Iosif Aron și Ioan Mera.

La apelul nominal au răspuns 27 învățători din tractul Sibiiului și 19 din al Săliștei, după care Presidiul a prezentat un cercular consistorial privitor la absențele școlare și la grădinele de pomărit, cu observarea, că primindu-l numai în ajun, nu l-a putut pertracta în comitet; apoi raportul general al comitetului, care ni s-a pare destul de important spre a-l pune sub ochii publicului:

Onorată Adunare generală!

Comitetul Reuniunii are onoare a prezenta despre activitatea sa în decursul anului 1886—7, și despre starea Reuniunii următoriu

Raport general:

1. Dela adunarea generală din Septembrie 29 seqq. anul trecut comitetul reuniunii a ținut 5 ședințe, în cari a pertractat afacerile din sfera sa de activitate.

Relativ la însărcinările primite dela adunarea generală, comitetul are onoare a raporta că,

a) pe baza însărcinării de sub pt. 23. al prof. adunării gen. trecute, comitetul a adresat Veneratului Consistoriu Archiepescan următoarea reprezentațiune:

Venerat Consistoriu Archiepescan!

Scopul de căpetenie al Reuniunii învățătorilor, fiind promovarea învățământului popular, ceea ce dânsa a constatat, că nu se poate ajunge decât, dacă ea își va ține adunările sale generale pe timpul, când se țin lecțiunile în școlă, din acest motiv comitetul ei, basat pe cuprinsul §. 20 din Statute, a cerut, ca să i se concedă

a convoca adunarea generală afară de timpul feriilor, ceea ce din rezoluțiunea Prea Veneratului Consistoriū Archidiececan dto 31 Iuliū a. e. Nr. 3986, s'ar părē că nu se pōte admite și astfel adunarea generală din acest an sub Nr. prot. 23, (acelus în estras sub.) a însărcinat pe subsemnatul a cere de noū și a motiva cererea, ca adunările generale sa se pōtă ținē în timpul prelegerilor.

Satisfăcēnd acestei însărcinări cu profund respect ne permitem în următoarele a motiva acēstă cerere:

Ținerea adunării generale pe timpul, când sūnt în curs lecțiunile, prin urmare afară de feriile de vară:

1. Nu e în contra Statutelor, ci chiar în conformitate cu Statutele. În §. 20 din Statute se dice espres: „Reuniunea va ținē în fie-ce an cel puțin o adunare generală, de comun în feriile de vară.” Terminul „de comun” admite, că adunarea generală se pōte ținē și afară de feriile de vară, fiind reclamată de practica lucrului.

2. Este reclamată imperios de următoarele momente:

a) Invēțătorii aprōpe în totalitatea lor aū lipsă de instruire în aplicarea practicē a teoriilor învățate în școlă. Acēstă instruire o pot căștiga ei numai în prelegerile de model cu elevii, urmate de recenziuni colegiale, în cari să se îndrepte unii pe alții și unii dela alții să se instrueze. Astfel de prelegeri însă neputēndu-se ținē în timpul feriilor, rămân fără rezultatul dorit.

Invēțătorii cred a vorbi în deplină cunoscință de lucru, când constată, că adunările generale fără prelegeri de model, și numai cu discusiuni teoretice, sūnt cel puțin încă pentru un timp ore-care fără de nici un folos practic, și timpul folosit în astfel de adunări este: timp perdut.

b) Pe timpul feriilor cei mai mulți din invēțători, fiind numai provisorii, nu se țin angajați de nici o comună și nici o comună nu recunōșce de invēțător pe cel fost provisor, al cărui mandat a expirat cu sfērșitul anului școlar. Astfel invēțătorii nu se simt îndatorați a participa la adunare — tocmai aceia, cari aū mai mare lipsă de instruire — ēr' cei cari participă, nu sūnt provēduți din partea comunei bisericesci nici cu diurne și nici cu bani de călătorie.

c) Mare parte din invēțători nu sūnt de nascere din raionul reuniunei. Preste vară, în decursul feriilor, se retrag și ei la casele părinților lor și, sēu că nu primesc de loc convocarea pentru adunarea generală, sēu și dacā o primesc, depărtarea și spusele de călătorie îi rețin dela participarea la adunarea generală.

d) Cei mai mulți invēțători din acest district se susțin în locul prim din munca câmpului. Feriile de vară fiind timpul cel mai scump pentru economia câmpului, invēțătorii ca cultivători de pământ, nu și pot părăsi avutul, spre a alerga la conferințele invēțătoresci, din care să nu se alēgă cu alta, decât cu timpul perdut și cu pagubă ireparabilă în economia lor.

Acēsta e cauza, că nu numai în acest district, ci și în celelalte din Archidieceasă adunările generale, de câte ori s'aū ținut în timpul feriilor aū fost fōrte puțin cercetate, — și din contră,

de câte ori au avut loc în timpul prelegerilor, apröpe toți membrii au luat parte și încă cu cel mai frumos rezultat.

Singurul motiv, ce s'ar puté aduce în contra adunărilor generale, afară de timpul feriilor, ar fi absentarea învățătorilor dela școléle lor și prin acésta întreruperea de 2-3 zile a prelegerilor în întreg districtul. De vom pune însă paguba cauzată școléi prin absentările învățătorilor dela prelegeri în timp de 2-3 zile, în cumpénă cu câștigul spiritual, ce rezultă preste tot pentru învățători și printr'ensuși pentru școléle noastre dela astfel de adunări, vom simți îndată, că și acest motiv este lipsit de ori-ce putere convingătoare.

Reuniunea învățătorilor din districtul Sibiului, pre lângă motivele sus atinse, e informată, că alte reuniuni s'au întrunit și se întrunesc regulat și consequent pe timpul prelegerilor, și deci nu se simte vinovată cu nimic, ca ea singură să fie privată de acest favor, și de aceea speră că Veneratul Consist. Archid., nu în interesul personal al învățătorilor singuraticii, ci în interesul cauzei, în interesul progresului în instrucțiune, va binevoi a încuviința întrunirea adunării generale, afară de timpul feriilor de vară.

Al Veneratulul Consistoriū Archidieceșan,
Sibiū, 16 Octevre 1886.

Biroul adunării generale:

Simeon Popescu m. p.
președinte.

Ioan Mera m. p.
notar.

Acestei representațiunii, Vener. Consist. Archid. a dat următoarea rezoluțiune negativă:

Nr. 5728. Școl.

Prea onorate D-le Protopresbiter!

Rugarea adunării generale a reuniunii învățătorilor din districtul Sibiului ținută în Seliște la 28, 29 și 30. Septembrie a. c. pentru a se permite, ca reuniunea să-și poată ține adunările sale generale afară de timpul feriilor, nu se poate încuviința din motiv, că deoparte prin ținerea adunării generale a reuniunii în timpul prescriș pentru școlă s'ar conturba învățământul. ér' de altă parte conferințele învățătoresci, cari după praxa introdusă au să coincidă cu Adunările reuniunilor, după §. 130. al Statului organic, au a se ține în timpul feriilor.

Deci și §. 20 al Statutelor reuniunei, care prescrie, ca adunările generale ale reuniunii să se țină de comun în feriile de vară, nu poate ave alt înțeles, decât cel dat de Consistoriū, că adecă adunările reuniunii se țin în feriile de vară, și din motive extraordinare s'ar puté ține și în alt timp.

Acésta se aduce la cunoștința Prea onorat D-Tale în legătură cu raportul din 23 Octobré a. c. Nr. 1184. spre conformare.

Sibiū, din ședința Consistoriului archidieceș. ca senat școlar, ținută la 18 Decembre 1886.

Nicolău Popea m. p.
vicar aeppesc.

Nicanor Frateș m. p.
secretar.

b) La mandatul primit sub Nr. 24 al aceluiași protocol, Comitetul a așternut Prea Vener. Consist. Archid. următoarea reprezentatiune:

Prea Venerat Consistoriū Arhidieceșan :

De când este în ființă Reuniunea învățătorilor din districtul Sibiului, care constă din districtele: Sibiū, Seliște și Avrig, învățătorii din tractul Avrigului în nici un chip nu și-au împlinit datorința de membrii ai Reuniunii; — între altele nici un singur învățător din acest tract n'a răspuns taxa de membru, așa încât din tractul Avrigului n'a intrat nici un crucer în averea Reuniunii, care după suportarea speselor de până acum trece peste 700 fl. v. a. Recercat fiind D-l. protopresbiter al Avrigului Ioan Cădea prin presidiul Reuniunii, protopresbiterul Simeon Popescu, ca să binevoiască a influența asupra învățătorilor din acel tract spre a-și răfu restanțele, D-Sa n'a aflat de cuviință nici măcar a răspunde presidiului Reuniunii, necum să mijlocască încassarea taxelor. Nu numai atât, dar' în acest an toți învățătorii din tractul Avrigului s'nt absentat în mod demonstrativ dela adunarea generală a Reuniunii, fără ca cel puțin unul din ei, ori șeful lor să aște de cuviință a scusa absentarea, — ceea ce adunarea generală a primit-o ca afront și insultă la adresa Reuniunii, prin urmare ca vătămare a autorității ei, care după §. 8. din Statute învôlă în sine eschiderea din sinul Reuniunii a sus numiților învățători.

Astfel pre lângă insulta atinsă aici, învățătorii din tractul Avrigului s'nt numai după nume membrii ai Reuniunii, îngreunând numai mersul afacerilor ei, ca un adevărat balast. Pe viitor însă acei învățători ar fi o sarcină și mai jignitoare ca până acum căci: In înțelesul Statutelor peste 2—3 ani din fondul Reuniunii se vor împărți ajutoare învățătorilor mai lipsiți. Este știut însă că cel mai mulți ca mai rău dotați învățători din districtul Sibiului s'nt cei din tractul Avrigului. Aceștia prin urmare ar trebui să fie preferiți ca mai lipsiți, față cu cei lipsiți din tractele Sibiū și Seliște. In chipul acesta învățătorii din tractele Sibiū și Seliște ar fi adunați în timp de 10 ani crucer de crucer, ca apoi atunci, când le-ar prinde bine și lor economia făcută, acesta să se dea altora, — adevărat mai lipsiți, dar care n'au voit să contribuie cu nimic la capital.

Ceva mai nedrept decât acesta nu s'ar pute închipui.

De aceea în considerarea celor până aici espuse Prea v. Consist. Archid. este rugat să se îndure a aproba concludul adus de Adunarea generală din acest an a Reuniunii, Nr. protocolului 24. lit. a) sub) permițând, ca Reuniunea să constee pe viitor numai din tractele Sibiū și Seliște.

Pentru neplăcuta eventualitate, când Prea veneratul Consist. Archid. n'ar încuviința petitul de sub a), ei ar îndruma pe Reuniune, ca să privească și în viitor pe învățătorii din tractul Avrigului de membrii ai săi, ne luăm voe a face provocare la concludul citat lit. b) și a'l motiva cu următoarele:

Presupunând, că învățătorii din tractul Avrigului pe viitor și vor împlini datorința, abstracție făcând de insulta suscitată, recunoșcerea lor simplă de membrii ai Reuniunii cu toate drepturile, cu le au ceilalți, ar fi identică cu asocierea a doi neguțători din cart unul și pune capitalul în lucrare, celălalt nimic, dar cu condiția, ca lucrând de o potrivă câștigul să l împartă frătește, eventual cel fără capital să primescă mai mult s eu chiar întreg câștigul. Dacă o astfel de asociere e imposibilă între omeni întregi la minte, imposibilă e și asocierea simplă a învățătorilor din cele două tracte cu cei dela Avrig.

De aceea, pentru eventualitatea d'a fi constrinși, învățătorii din cele două tracte, Sibiiu și Săliște numai așa vor face cauză comună cu cei din tractul Avrigului, adecă vor permite acestora să aibă parte la fondul Reuniunii, dacă ei și cu fapta vor participa la înființarea lui, adecă s eu plătiind la fond toate taxele restante dela 1881 până acum — ceea ce nu se va pute, fiind că o parte din învățătorii restanțieri și-au părăsit posturile — s eu depunând colectiv o sumă echivalentă la partea ce o are unul din cele două tracte la fondul existent.

Nepermițându-se acesta, fondul comun ar trebui să și începă ființa cu contribuiriile tuturor membrilor, și in consequence, cel înființat numai de o parte din membrii are să fie folosit numai de înființătorii lui. Prin urmare in atare cas fondul existent s'ar împărți la cele două despărțăminte, Sibiiu și Săliște, spre a forma fonduri in despărțăminte.

Dar in acest cas demoralizațiunea va coplesi t enera Reuniune și membrii din despărțămintele Sibiiu și Săliște vor începe și ei a imita pe colegii lor dela Avrig, r emânând pe acasă in timpul adunărilor generale, și crucerii lor greu agonisii folosindu'i pentru necasurile lor zilnice.

Dacă la acesta mai adaugem și amărăciunea, ce s'a produs prin purtarea cea fără tact a învățătorilor din tractul Avrigului, împreunarea acestora cu cei din tractele Sibiiu și Săliște ar fi numai spre stricarea și ruinarea Reuniunii, punându-se basă la continue discordii și animosități.

De aceea ne permitem de noii in interesul bine înțeles al Reuniunii a ruga pe Preaveneratul Consist. Archid să se indure a aproba concludusul de sub litera a), fiind cu distins respect,

Al Preaveneratului Consistor Archidiececan.

Sibiiu, 9 Noembrie 1886.

Biroul adunării generale:

Simeon Popescu m. p.
președinte.

Iuan Mera m. p.
notar.

Și in acest cas Prea Veneratul Consistoriu archidiececan ne-a rezolvat rugarea noastră negativ, prin următoarea rezoluțiune:

Nr. 1502. Scol.

Prea onorate d le Protopreșbiteri!

In urma rugării adunării generale a reuniunii învățătorilor din districtul Sibiiului, ținute in Săliște la 28—30 Septembrie 1886,

ăsternute nici pre lângă raportul Prea onorat d-tale din 12 Noembrie 1886 Nr. 1311, pentru desmembrarea sa și eschiderea învățătorilor din protopresbiteratul Avrigului din sinul reuniunii pe baza §. 8. al statutelor reuniunii, din motivul neinteresării numiților învățători pentru reuniune, Consistorul luând la răspundere pe învățătorii din despărțământul Avrigului, aceia au declarat, că au ceretat după puțină adunările generale, până în anul 1886, când din cauza depărtării locului de adunare de o parte, și de altă parte, din cauza dotațiunii lor necorespunzătoare și a lipsei de diurne și spese de călătorie, n'au mai participat; de asemenea comitetul despărțământului Avrigului nu recunoșce de adevărată nici acea afirmațiune a adunării reuniunii din Săliște, că adecă din acest despărțământ nu s'ar fi solvit nici o taxă, și spre a întări acestu, citează date, când și în ce sumă s'au solvit anumite taxe. Deci Consistoriul considerând aceste împrejurări, precum și aceea, că adunarea generală a reuniunii, ținută în Săliște, a mers prea departe, când din propria autoritate s'a crezut îndreptățită a aplica §. 8 al statutelor reuniunii, care are în vedere eschiderea excepțională a câte unul membru singularic, și nu desmembrarea reuniunii însăși — a eschide din sinul său un despărțământ întreg al său și când a enunțat ca alternative și alte concluse ale sale, nu poate aproba conclusele citate ale adunării generale din Săliște, privitoare la despărțământul Avrigului, ei se mărginesc de astădată pe lângă aceea, ca să îndrumeze, precum s'a urmat și față de alte despărțăminte ale reuniunilor, pe învățătorii din despărțământul Avrigului a'și împlini datorițele lor față de reuniune, conformându-se pe viitor întru toate statutelor reuniunii și în special §. 11. în ceea-ce privește solvirea taxelor de membrii. Tot pe o cale însă se îndatorază reuniunea învățătorilor din districtul Sibiului, ca cu abateri dela conclusele sale să stăruască a se consolida prin concordia, ce trebuie să domnească între membrii ei, având și Preaonor. D-Ta ca protopresbiter și președinte al reuniunii totdeauna a conlucra în acest spirit și a îndemna și pe membrii reuniunii la indulgență și iubire împrumutată.

Sibiul, din ședința Consistoriului arhiepiscopesc, cu senat școlar, ținută la 28 Maiu 1887.

Nicolaș Popoaia m. p.
vicar arhiepiscopesc.

Ambe despărțămintele Sibiului și Săliște și-au ținut adunările lor generale și s'au constituit conform statutelelor.

2) Biblioteca Reuniunii s'a mai înmulțit cu două (2) opuri: Istoria Ungariei de *Silvestru Moldovan* și Geografia pentru școlile medii de *Dionisie Făgărașan* și *Silvestru Moldovan*.

Și în acest an biblioteca a stat sub îngrijirea presidiului.

3) Ce privește starea cassei, comitetul are onoare a raporta, că la adunarea generală trecută averea reuniunii în bani fiind în sumă de 712 fl. 31 cr. acesta a crescut cu 74 fl. 74 cr., și anume: interese capitalizate 33 fl. 74 cr. taxe dela membrii 41 fl., laolaltă 74 fl. 74 cr. prin urmare starea activă a averii reuniunii în bani

este de 784 fl. 05 cr., din cari s'ă află depuși la „Albina” 786 fl. 77 cr., la cassa 28 cr.

Din protopresbiteratul Sibiiului s'ă încassat toate restanțele anilor trecuți împreună cu taxele dela membrii pe anul 1886/7, rămânând în restanță pe acest an 8 învățători.

Din tractul Seliștei nu s'a administrat nimic, având a se face ac'asta la adunarea generală a reuniunii.

Spesele de birou și în acest an le-a purtat presiului din al al s'eu; alte spese n'a avut reuniunea în decursul anului.

Ca proiect de buget pe anul următoriu s'ă însamnă:

A. Venite:

1. Interese capitalizate	40 fl. —
2. Taxe dela membrii	60 fl. —
	Laolaltă . . 100 fl. —

B. Erogate:

1. Spese de birou	10 fl. —
2. Spese neprevădute	20 fl. —
	Laolaltă . . 30 fl. —

În urma acestora Comitetul își în voce a prezenta Prea onoratei Adunări generale următoarele proiecte de concluse:

Nr. 1 Având în vedere că învățătorimea are cea mai întetită lipsă de un organ pedagogic, care să se ocupe special cu afacerile școlare, fie didactice, fie administrative; având în vedere, că în Brașov de un timp încôce apare o f'oe „Școla și Familia”, care după trecutul ei dă garanții, că și în viitor va cor'espunde așteptărilor învățătorimeii:

Adunarea generală declară f'oca „Școla și Familia” de organ oficial al reuniunii, în care să se publice toate actele, ce privesc reuniunea; drept aceea fie-care membru e moralicesce obligat a prenum'era acea f'oe, de cumva comitetele parohiale însele nu s'unt îndemnate a o prenum'era pentru folosul școlei.

Nr. 2 Având în vedere conclusul Adunării generale din 1886. Nr. prot. 24/V a. c. Nr. 1502.

Adunarea generală primesce în sinul reuniunii pe învățătorii din districtul Avrigului, dar cu adausul că, de ôre ce ei n'au contribuit la înființarea fondului actual, nici de benefieele lui nu s'ă pot împărțâși, până nu vor contribui și ei cu o sumă equivalentă cu suma, ce a contribuit unul din acele două despărțăminte, ei vor av'ă a'și înființa însiși fond după propriile lor puteri; êr' fondul înființat de protopresbiteratele Sibiiu și Seliște să s'ă împartă în proporțiune cu num'arul învățătorilor între ambele despărțăminte având fie-aare a'și administra în parte fondul s'eu, și apoi toate trei despărțămintele a contribui la susținerea biroului central.

Din ședința comitetului reuniunii, ținută la Sibiiu în 19 Iuniu, 1887.

Simeon Popescu m. p.
președinte.

(Va urma).

Ioan Mera m. p.
notar.